

1. KVĚTNA 2020

JAKO KAŽDÝ PÁTEK JSEM PRO VÁS PŘIPRAVIL STRUČNÝ PŘEHLED ZPRÁV
Z ČESKÝCH LITERÁRNÍCH LUHŮ A HÁJŮ:

Česká vláda nepříjemně zaskočila mnohé tuzemské knihovny, když s minimálním předstihem povolila jejich znovuotevření od pondělí 27. dubna. Tuto šanci tak využili spíše menší knihovny, schopné v krátkém čase vyhovět všem požadavkům na bezpečný provoz. [Moravská zemská knihovna](#) v Brně sice otevřela již 29. dubna, ovšem pouze v omezeném režimu. [Městská knihovna v Praze](#) začne z provozních důvodů služby čtenářům postupně obnovovat od pondělí 4. května. Ve stejný den začne opět poskytovat své služby i [Národní knihovna ČR](#), také ovšem ve značně omezeném režimu (fotoreportáž z příprav na otevření můžete zhlédnout [ZDE](#)). Dobrou zprávou je, že generální ředitel NK ČR Martin Kocanda vyjednal s kolektivními správci autorských práv Dilia a SČKN online přístup digitalizovaných publikací v aplikaci Kramerius-VŠ do 10. 5. 2020.

Ministerstvo kultury vyhlásilo [2. výběrové dotační řízení](#) pro rok 2020 na podporu projektů v oblasti literatury (vydávání neperiodických publikací – tištěných knih). Termín uzávěrky 2. výběrového dotačního řízení je 18. květen 2020. Reakce tzv. malých nakladatelů na sebe nenechala dlouho čekat – [otevřený dopis](#) ministrovi kultury Lubomíru Zaorálkovi zaslaly představitelky platformy Knihex v čele s Karolinou Voňkovou. „Co nás velmi negativně překvapilo, jsou v podstatě nezměněné podmínky nově vypsaneho programu,“ stojí v úvodu textu, jehož autorky se obávají, že „sítlem propadne mnoho kvalitních nakladatelství – nebo minimálně část jejich produkce“. Konkrétně kritizují příliš brzkou uzávěrku výběrového dotačního řízení a zachování tradičních tematických okruhů, kde nadále chybí třeba literární dokument, odborná literatura (mimo literární vědy) či překladová dětská literatura. Nespokojenost s kroky ministerstva kultury znovu vyjádřil ústy svého předsedy Martina

Vopěnky také **Svaz českých knihkupců a nakladatelů**, v jehož novém prohlášení mimo jiné stálo: „Korunu všemu nasazuje skutečnost, že nakladatelé budou znát výsledky teprve v polovině srpna. Očekáváme také zahlcení komisí, které budou pracovat ve stejném složení a budou zavaleny zvýšeným počtem žádostí. Práce v komisi přitom byla již v minulosti náročná a nedostatečně honorovaná.“

Výše jmenovaná **Karolina Voňková** dostala příležitost okomentovat aktuální situaci na českém knižním trhu a problémy tzv. malých nakladatelů také na rozhlasové Vltavě, kam si ji do pořadu [Vizitka](#) pozvala Markéta Kaňková. „Zdá se mi, že by to mohl být restart, po kterém se mohou mechanismy, které nefungují, nastavit jinak. Vnímám to prostě jako výzvu ke změně,“ odvážila se mírně optimistické prognózy nakladatelka, která v tomto směru rozhodně nezhálí. A ve stejném duchu končí i její komentář pro H7O.cz, nazvaný [Chcete projekty spíchnuté horkou jehlou?](#) a obsahující obdobné výtky na adresu ministerstva kultury, jaké zazněly v již zmíněném dopisu. A stejnému tématu věnoval článek v časopisu A2 rovněž [Jiří G. Ružička](#), který se opřel o svědectví řady krizí postižených nakladatelů a knihkupců. Zjistil, že paradoxně nejlépe jsou na tom nejmenší nakladatelé, kteří posílají do světa pár knížek ročně a nemají žádné zaměstnance, naopak nejvíce na nouzový stav doplatí středně velká nakladatelství, vydávající desítky knih ročně, která mají rozpracováno poměrně velké množství titulů a musí platit nejen externím, ale i interním zaměstnancům.

*

Cenu Czech Grand Design v kategorii Ilustrátor roku získala v rámci výročních cen Akademie designu České republiky [Nikola Logosová](#) za ilustrace pro knihy Petra Svobodného *Pozor doktor! Dějiny medicíny v sedmi dnech* (nakl. Běžíliška) a *Petry Soukupové Klub divných dětí* (Host).

Vyhlášení [Ceny Česká kniha](#) a Ceny čtenářů České knihy, původně plánované na 28. 4. 2020, se z důvodu uzavření škol a ztížených podmínek práce studentské poroty (respektive studentských porot v několika českých městech) odkládá na podzim. Nový termín zatím není stanoven.

Odloženo bylo také zveřejnění nominací (tradičně provázené autorským čtením) na [Cenu Jiřího Ortena](#) a následné vyhlášení jejího vítěze (v rámci programu Světa knihy Praha), jímž se může stát autor prozaického či básnického díla napsaného v českém jazyce, kterému v době vydání knihy nebylo více než 30 let. Uvažuje se o zářijovém termínu, ale přesné datum dosud není určeno.

*

Reportážní literatura byla hlavním tématem rozhovoru s Filipem Ostrowským a Jurajem Koudelou ze slovenského nakladatelství [Absynt](#), jehož nejvýraznější edice – *Prokletí reportéři* – vychází i v českých překladech. „Přišli jsme s myšlenkou založit nakladatelství, které se bude specializovat na reportážní literaturu a ve velkém začne tento pojem používat. Začali

jsme lidem vysvětlovat, o co se jedná, proč je to tak úspěšné například ve Skandinávii. Dříve se tu nikdo nepokoušel literární reportáž prosadit jako žánr.“

„Grafický design vnímám jako službu. Když upravuju knihu, je pro mě přirozené potlačit sebe sama a uvažovat o tom, jak hodnoty, které knížka vyjadřuje, překlomit do vizuální podoby,“ říká ve vltavské Vízitce [Barbora Toman Tylová](#) ze studia Toman Design, které má letos dva své tituly nominované na Nejkrásnější českou knihu roku 2019. Ona sama přitom sedí v letošní porotě NČKR. „Takový střet zájmů nelze v Čechách vyloučit, dokonce bych řekla, že k němu dochází často. Ve chvíli, kdy se mluví o projektu, s nímž máte nějakou spojitost, zdržujete se hlasování a opouštíte místnost, abyste nemohla ovlivňovat diskusi. Byla jsem tím pádem mimo dvě kategorie.“

Příspěvkem [Marcely Konárkové](#) z nakladatelství POP – PAP odstartoval na webu H7O.cz nový nepravidelný seriál autoportrétů malých, nezávislých nakladatelství. „Věděla jsem, že kniha má obrovský potenciál a že i 'obyčejný papír' může umožnit unikátní zážitek pro celou rodinu. Zaměřili jsme se proto především na kvalitní grafickou úpravu knih, poctivé řemeslné zpracování a smysluplný obsah. Do každého titulu jsme zároveň chtěli dostat 'bonus', který si čtenář užije i po zavření knihy.“

Za oceňovaným spisovatelem [Petrem Borkovcem](#), který nedávno oslavil abrahámoviny, se do Černošic, kde jubilant a jeho manželka provozují klub Ferenc Futurista, vydal Jan Němec z časopisu Host. „Za barem jsem barman. Když musíš udělat čtyři kafe, nalít tři polévky a jeden mošt, kterej nemáš v lednici, ale ve skladu, protože sis ho zapomněl do lednice dát, plus si nemůžeš vzpomenout, kolik stojí koláč, co ti právě někdo platí — počet vydaných básnických sbírek není příliš důležitý. Celkově to prospívá skromnosti. Ale literární tvorbě samozřejmě taky: zvláště v pokročilejších hodinách — zavíráme často ve tři, ve čtyři ráno — jsem svědkem zajímavých věcí. Bohužel jsem někdy taky jejich součástí, což je sklíčující kapitola.“

*

Nový díl svého podcastu [Do slova](#) připravili Ondřej Lipár s Bárkou Votavovou, kteří tentokrát sáhli po povídkovém souboru Hranice lesa, knižní prvotně překladatele Vratislava Kadlece, nominované letos na cenu Magnesia Litera v kategorii debut roku.

Obecná představa často je, že knihovny půjčují knihy, nijak se neangažují a nezapojují do veřejného dění ve svých obcích. Mapa sociálních inovací v knihovnách [Co dokáže knihovna](#) ukazuje, že knihovny jsou součástí lokálních komunit, rozvíjí je a záleží jim na společnosti i přírodě.

Ke dni 31. 3. 2020 přijalo České literární centrum, sekce Moravské zemské knihovny, v programu [podpory autorské mobility](#) (na období 15. května až 15. října 2020) celkem 15 žádostí v celkové výši 439 000 Kč. Komise rozhodla na základě hlasování per rollam udělit podporu celkem 14 projektům ve výši 345 750 Kč.

Uzávěrka 27. ročníku [Ortenovy Kutné Hory](#), autorské soutěže mladých básníků, byla posunuta na 15. květen 2020. Pokud jste státními občany České republiky, kteří v letošním roce dosáhnou věku maximálně 22 let a jejichž poezie nebyla do uzávěrky soutěže publikována v samostatné knížce poezie, můžete stále posílat své básně či cykly v rozsahu do 200 veršů (libovolného tématu či žánru).

*

Na závěr jako obvykle připojuji několik čerstvých **knižních tipů**...

[Hans Magnus Enzensberger: Mauzoleum \(přel. Nikola Mizerová a Pavel Novotný, nakl. Dybbuk\)](#)

Mauzoleum patří k ústředním a ojedinělým dílům německé poezie. Třicet sedm Enzensbergerových balad pojednává o rozporuplnosti pokroku, o procesu trvajícím celá staletí, jehož významné, tragické, komické i absurdní problémy na nás dopadají dodnes. Text radikálně ruší tradiční představu o poezii jako tvorbě „krásného zdání“ a simuluje vědecký jazyk i myšlení, aniž se však zřiká umělecké volnosti přetvářet fakta do „otevřeného“ celku, který obsahuje i mnoho nedořečeného, nedefinovatelného, ba tajemného. Přestože pokrok je kolektivním mýtem, personifikoval se v dlouhé řadě historických postav, průkopníků či vzájemných protivníků. Hrdinové balad jsou proto myslitelé, dobrodruzi, biologové (Darwin), vynálezci (Gutenberg), přírodovědci (Humboldt), lékaři (Guillotin), revolucionáři (Che Gue-va--ra), politici (Machiavelli), umělci (Chopin) a další význačné postavy našich dějin. V knize jsou představeny ve fragmentárních zkratkách, které ukazují nejen jejich osudy (většinou ne právě šťastné), ale také jejich místo a význam pro vývoj naší civilizace.

[Wiesław Myśliwski: Obzor \(přel. Lenka Kuhar Daňhelová, nakl. Havran\)](#)

*Monumentální románová freska, pevně zakotvená na polském venkově, je literární vzpomínkou na dramatické dětství v dramatické době. Autor očima dorůstajícího chlapce vykresluje život na polském venkově za války, ale i pozdější časy v sevření stalinismu a reálného socialismu. Zápletky, postavy a události se zdají být zpočátku vypůjčené ze skutečnosti, kterou důvěrně známe, ale postupně nabývají na složitosti, takže vyžadují pozornost a přemýšlení nad vnitřním smyslem a konsekvencemi. Nejde o román psaný podle jednoduchého zákona příčin a důsledků; jeho tajemství „jednoty v mnohosti“ tkví spíše ve fenoménu života samotného, od narození, přechodu od dětství k mládí a zralému věku až k smrti. Myśliwski (*1932) za tento román získal nejvyšší polskou literární cenu Nike.*

[Michał Zabłocki: Zemský ráj jen na pohled. Krutá pravda o Čechách očima našich polských sousedů \(přel. Markéta Páralová Tardy, nakl. BizBooks\)](#)

Už dost bylo sentimentu a růžových brýlí. Opravdu je Česká republika ráj na zemi, jak se mnozí domnívají? Polský novinář a bohémista Michał Zabłocki ve svých provokativních reportážních úvahách neukazuje chalupářskou idylu, ale rýpe do českého rasismu, alkoholismu, korupce či bolavých míst nedávné historie. Možná, že i srdce Evropy někdy krvácí... Pohlédněte do nastaveného zrcadla, které sice nehází příjemné odlesky, ale může mít katarzní účinek.

Daniel Hradecký: XXX / Jezero (nakl. Dybbuk)

Básnická kniha obsahuje dva samostatné soubory „XXX“ a „Jezero“. ... A zatímco mistři vyhlásili fatvu nad poezií, protože jedině se „s“ je básnictví správné (se „z“ je jen jazyk a blázen, bláznův jazyk), a zatímco veršíkovci staví černé stavby (co jiného je literární dílo), ale bez základů, aby je mohli přesunovat zase jinam dle potřeby, a všichni dohromady zalévají vodou z veřejného vodovodu svoje polysémantická políčka, Daniel H. hledá šutry, viklá jimi a kutá je, přenáší a pak zasazuje. Krev a pot a slzy mu tečou všemi póry. Ale přirozeně. On není skrčenec, nenese břemeno posláni a boží volenky. Možná si v letokruzích lidského kmene přečetl to šalamovské, že úkolem poezie je přibrzdit čas. A taky že doba alegorií je pryč, nastala totiž doba přímé řeči... Proto takhle píše o Johance, o lásce, o tom, co nás ničí. Proto takhle píše o chlastu, o kamarádech, o tom, co nás ničí.

Petr Nagy

Půlnoční Noviny P. N. naleznete na webu [Literární poustevna](#) či v Poznámkách na facebookové stránce [Literární poustevna Petra Nagye](#) a případným zájemcům je budu milerád pravidelně zasílat e-mailem ve formátu PDF (pište na poselpulnoci@seznam.cz).